

Euharistija u duhovnomu životu

Čizmić, Drago

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of Catholic Theology / Sveučilište u Splitu, Katolički bogoslovni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:202:321896>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2025-01-29**

Repository / Repozitorij:

[Repository of The Catholic Faculty of Theology
University of Split](#)

UNIVERSITY OF SPLIT

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
PREDDIPLOMSKI TEOLOŠKO-KATEHETSKE STUDIJE

DRAGO ČIZMIĆ

EUHARISTIJA U DUHOVNOM ŽIVOTU

ZAVRŠNI RAD

Split, 2022.

SVEUČILIŠTE U SPLITU
KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET
PREDDIPLOMSKI TEOLOŠKO-KATEHETSKE STUDIJE

DRAGO ČIZMIĆ

EUHARISTIJA U DUHOVNOM ŽIVOTU

ZAVRŠNI RAD

Predmet: *Kršćanska duhovnost*

Mentor: prof. dr. sc. Mladen Parlov

Split, 2022.

Contents

Sažetak.....	1
Uvod.....	2
1. Suodnos Euharistije prema drugim sakramentima	3
1.1. Euharistija među sakramentima.....	3
1.2. Euharistija kao sakrament inicijacije	4
1.3. Obred euharistijskog slavlja	4
1.4. Odnos drugih sakramenta prema Euharistiji	5
2. Euharistija i povijest spasenja	6
2.1. Euharistija kao slika.....	6
2.2. Događaj Euharistije.....	7
2.2.1. <i>Ispravak krive slike o Ocu</i>	7
2.3. Euharistija u vremenu Crkve	8
2.3.1. <i>Kristološki realizam</i>	8
2.3.2. <i>Duh Sveti u Euharistiji</i>	8
2.3.3. <i>Važnost vjere</i>	9
3. Euharistijska pobožnost	10
3.1. Sudjelovanje u liturgijskom slavlju	10
3.1.1. <i>Umijeće ispravnog sudjelovanja</i>	10
3.1.2. <i>Djelatno sudjelovanje</i>	11
3.2. Euharistijsko klanjanje	11
3.3. Nasljedovanje Krista kao oblik euharistijske duhovnosti	12
3.4. Primjer za euharistijske duhovnosti.....	13
4. Plodovi Euharistije	14
4.1. Plodovi u životu pojedinaca	14
4.2. Euharistija gradi zajednicu	15
4.3. Euharistija kao izvor nade i slobode	16

4.4. Svjedočanstva o djelovanju Euharistije	17
Zaključak	18
BIBLIOGRAFIJA	19
THE EUCHARIST IN CHRISTIAN SPIRITUALITY	21

Sažetak

Euharistija je u središtu duhovnog života Crkve. U ovom radu ćemo se pobliže upoznati s načinom na koji Euharistija služi kao vrhunac i izvor kršćanske duhovnosti. Da bismo to napravili u prvom dijelu rada ćemo promotriti Euharistiju kao sakrament te vidjeti zašto ona spada među sakramente inicijacije, na koji se način slavi, kao i odnos drugih sakramenata prema Euharistiji. U drugom dijelu rada ćemo promotriti mjesto Euharistije u povijesti spasenja i pokazati kako ona prožima tu povijest, prvo kao oblik slike, onda kao događaj i konačno kao sakrament. Treći dio rada pokušava dati praktične upute i ukazati na koji način ispravno živjeti duhovnost čije je srce Euharistija. U tu svrhu pogledat ćemo kako ispravno sudjelovati na liturgijskom slavlju. Nakon toga ćemo opisati praksu euharistijskog klanjanja kao jedan od najboljih oblika kontemplacije. Naglasit ćemo važnost nasljedovanja Isusa kao oblik pobožnosti i na kraju trećeg dijela ćemo djevicu Mariju prikazati kao primjer življenja Euharistijske duhovnosti. Zadnji dio rada će se baviti pitanjem plodova Euharistije. Pokazat ćemo plodove koje imaju oni koji sudjeluju u Euharistijskom slavlju. Pokazat ćemo kako se Crkva formira oko Euharistije i zašto je Euharistija izvor nade za budući život. To ćemo potkrijepiti svjedočanstvima onih koji sudjeluju u Euharistijskom slavlju.

Ključne riječi: Euharistija, duhovnost, sakrament, povijest spasenja, plodovi, kršćanstvo

Uvod

U kršćanstvu se za Euharistiju kaže da je sakrament nad sakramentima, da je izvor i vrhunac kršćanske duhovnosti i da je srce Crkve. Danas kao da se na to zaboravilo, a euharistijsko slavlje kao da postaje samo neki isprazni obred. Ovaj rad će pokušati odgovoriti na pitanje zašto je danas potrebno iznova otkriti ljepotu i bogatstvo sakramenta Euharistije. Rad možemo podijeliti u dva veća dijela. Prvi dio bi bio teoretski, a uključivao bi u sebe prva dva poglavlja. Cilj mu je objasniti sadržaj onog što se slavi u Euharistiji promotrivši Euharistiju kao sakrament i objašnjavajući njenu ulogu u povijesti spasenja. Nakon što tako uspijemo steći razumijevanje Euharistije preći ćemo na drugi dio rada. Drugi dio rada će sadržavati treće i četvero poglavlje. Za drugi dio rada bismo mogli reći da je više praktične naravi. U njemu ćemo pokušati dati odgovor na pitanje kako ispravno sudjelovati u euharistijskom slavlju, uzimajući u obzir ispravno održavanje vanjskih formi kao i potreban nutarnji stav za djelatno sudjelovanje. Proći ćemo neke oblike euharistijske pobožnosti i pokušati dati primjer kako prakticirati te pobožnosti. Na kraju drugog dijela ćemo konačno pokušati dati odgovor na pitanje zašto slaviti Euharistiju tako da vidimo što su njeni plodovi.

1. Suodnos Euharistije prema drugim sakramentima

U ovom dijelu rada ćemo Euharistiju opisati kao sakrament. Najprije ćemo opisati što čini sakrament i pokazati kako Euharistija ispunjava te kriterije. Vidjet ćemo da je ustanovljena od Krista i da je znak Božje milost. Nakon toga ćemo vidjeti zašto spada pod sakramente inicijacije. Odnosno vidjet ćemo zašto je ona temeljna za kršćanski život. U trećem djelu ovog poglavlja ćemo vidjeti na koji način se slavi Euharistija i pokazati da je taj način slavljenja u kršćanstvu od njegovih početaka. Na kraju ovog poglavlja ćemo prikazati kakav je odnos ostalih sakramenta prema Euharistiji.

1.1. Euharistija među sakramentima

Euharistija je jedan od sedam svetih sakramenata u katoličkoj Crkvi. Što više svi drugi sakramenti su u službi Euharistije.¹ Kako bi uspjeli malo proniknuti u neiscrpno otajstvo Euharistije najprije ćemo pisati o sakramentima općenito. Prema *Katekizmu Katoličke Crkve* „sakramenti su djelotvorni znakovi milosti, ustanovljeni od Krista i povjereni Crkvi, po kojima nam se podjeljuje božanski život.“² Iz navedenog se može vidjeti da sakramenti nisu ljudski izum već su božanskog podrijetla, nisu prazne geste već nešto što djeluje u životu pojedinca i konačno da nisu nečija privatna stvar već su darovani zajednici. Dokaz za božansko podrijetlo Euharistije pronalazimo u različitim, neovisnim izvorima u Novom zavjetu. Prema sinoptičkim evanđeljima Isus ustanovljuje Euharistiju za vrijeme Posljednje večere: „I uze kruh, zahvali, razlomi i dade im govoreći: 'Ovo je tijelo moje koje se za vas predaje. Ovo činite meni na spomen'. Tako i čašu, pošto večeraše, govoreći: 'Ova čaša *novi je Savez u mojoj krvi* koja se za vas prolijeva“ (Lk 22,19-20). Također izvještaj o ustanovljenju nalazimo u spisima svetog Pavla: „Doista, ja od Gospodina primih što vama predadoh: Gospodin Isus one noći kad bijaše predan uze kruh, zahvalivši razlomi i reče: 'Ovo je tijelo moje - za vas. Ovo činite meni na spomen'. Tako i čašu po večeri govoreći: 'Ova čaša *novi je Savez u mojoj krvi*. Ovo činite kad god pijete, meni na spomen'. Doista, kad god jedete ovaj kruh i pijete čašu, smrt Gospodnju navješćujete dok on ne dođe“ (1 Kor 11,23-26). Iz navedenog teksta iz Lukinog evanđelja vidimo uputu da se Euharistija nastavi među Isusovim nasljednicima kao spomenčin, dok

¹ Usp. *Katekizam Katoličke crkve*, HBK-Glas Koncila, Zagreb, 1994., br. 1211.

² *Isto*, br. 1131.

Pavlov spis potvrđuje da se ta praksa provodila od samih početaka Crkve. Time smo dakle i uputili na eklezijalnu dimenziju Euharistije. O načinu, na koji se vidi da Euharistija podjeljuje božanski život onima koji je slave, ćemo vidjeti u drugom dijelu rada.

1.2. Euharistija kao sakrament inicijacije

Euharistija se ubraja među sakramente kršćanske inicijacije zajedno sa sakramentima krštenja i potvrde. Ti sakramenti su temelji kršćanskog života. „Učešće na božanskoj naravi, što je ljudima darovano milošću Kristovom, podrazumijeva stanovitu analogiju s početkom, rastom i održavanjem naravnog života. Pošto su vjernici krštenjem rođeni na novi život, utvrđeni su u njemu po sakramentu potvrde i primaju u euharistiji kruh vječnog života. Tako po sakramentima kršćanske inicijacije primaju sve više i više bogatstva božanskog života...“³ Euharistija je dakle način na koji mi primamo svo blago Crkve jer tu primamo samog Krista. Primanjem njega dobivamo predokus onog što ćemo imati u punini u nebu, odnosno dobivamo predokus potpunog sjedinjenja s Bogom. „Ukratko, Euharistija je sažetak i ukupnost naše vjere: Naš se način mišljenja slaže s euharistijom, a euharistija sa svoje strane potvrđuje naš način mišljenja.“⁴ Zato možemo reći da je Euharistija temelj, središte i svrha kršćanskog života čiji je cilj sjedinjenje sa Bogom. Kada gledamo analogiju s naravnim životom vidimo da Euharistija pridonosi održavanju i rastu kršćanskog života.

1.3. Obred euharistijskog slavlja

Euharistija se slavi na misi. To slavlje ima svoje podrijetlo na obredima koje je Gospodin Isus slavio na Posljednjoj večeri, a potom je iste živio na veliki petak, u otajstvu svoje muke i smrti, a potom i uskrsnuća. Slavlje svete mise je zadržalo svoju formu od prvih stoljeća kršćanstva. To nam svjedoče Justinove apologije gdje kaže: „U dan, zvani dan sunca, svi se sastaju na istome mjestu, i oni koji stanuju u gradu i oni koji stanuju na selu. Čitaju se spomen-zapisi apostola ili spisi proroka, već prema tome koliko ima vremena. Zatim, kad čitač završi, predstojnik uzima riječ da opomene i potakne da se tako sjajni primjeri nasljeđuju. Zatim se svi zajedno dižemo i molimo molitve, za nas same [...] i sve druge gdje god bili: da, spoznavši

³ *Isto*, br. 1212.

⁴ *Isto*, br. 1327.

istinu, zavrijedimo i tu milost, da svojim ispravnim životom i djelovanjem budemo vjerni zapovijedima te postignemo vječno spasenje. Nakon završene molitve, pozdravimo jedni druge cjelovom. Potom se predstojniku braće donosi kruh i čaša s vodom i vinom. On ih uzme, izreče hvalu i slavu Ocu svega svijeta po imenu Sina.“⁵ Ovo je napisano da protumači rimskom caru što rade kršćani te vidimo sve bitne elemente Euharistijskog slavlja koji su se zadržali sve do danas. Tijek slavlja je dakle sljedeći; prvo ide sabiranje naroda, nakon toga je čitanje iz Starog i Novog zavjeta odnosno liturgija riječi. Potom je homilija; nakon toga ide prikazanje. Snagom Kristovih riječi i djela i silom Duha svetoga ostvaruje se pretvorba. Vjernici potom primaju Tijelo i Krv Kristovu.⁶ Ovim sažetkom smo ukratko opisali slavlje, a za detaljan opis njegovih dijelova moglo bi se o svakom pojedinačnom napisati jedan rad.

1.4. Odnos drugih sakramenta prema Euharistiji

Kao što smo već spomenuli Euharistija je u središtu sakramentalnog života Crkve: „Euharistiji pripada jedinstveno mjesto kao 'sakramentu nad sakramentima': 'Svi su drugi sakramenti usmjereni k njemu kao svojem cilju“.⁷ Dakle drugi sakramenti služe kako bi nam omogućili pristup Euharistiji ili potpomogli njeno djelovanje. Vidjet ćemo kako su drugi sakramenti usmjereni prema Euharistiji. Počevši od sakramenata krštenja i potvrde oni služe kako bi čovjek postao pripadnik Crkve i imao uopće mogućnost pristupa Euharistiji. „Naime, ne bi se nikada smjelo zaboraviti da bivamo kršteni i potvrđeni kako bismo mogli sudjelovati u euharistiji.“⁸ Sakrament pomirenja vraća čovjeka u zajedništvo s Crkvom iz kojeg izlazi grijehom i potiče na novo obraćenje čije je očitovanje pristup euharistiji.⁹ Sakrament bolesničkog pomazanja također je povezan s Euharistijom: „Ako euharistija pokazuje kako su Kristove patnje i smrt preobražene u ljubav, bolesničko pomazanje onoga koji trpi združuje s Kristovim prinošenjem samoga sebe za spasenje svijetu.“¹⁰ Sakrament svećenstva u odnosu na Euharistiju služi kao bi se ispunila Kristova zapovijed s Posljednje večere: „Ovo činite meni

⁵ *Isto*, br. 1345.

⁶ Usp. *Isto*, br. 1348.- 1355.

⁷ *Isto*, br. 1211.

⁸ Benedikt XVI., *Apostolska pobudnica Sacramentum Caritatis - Sakrament ljubavi*, KS, Zagreb, 2007., br. 17.

⁹ Usp. *Isto*, br. 20.

¹⁰ *Isto*, br. 22.

na spomen“ (Lk 22,19). Konačno kršćanski brak crpi svoju snagu iz Euharistije: „Euharistija trajno krijepi jedinstvo i ljubav, koji su nerazdvojivi od svakoga kršćanskog braka.“¹¹

2. Euharistija i povijest spasenja

U ovom dijelu rada ćemo vidjeti kakvo mjesto zauzima Euharistija u povijesti spasenja. Pokazat ćemo kako zapravo cijela povijest spasenja ima svoje središte u Euharistiji. Prvi dio ovog poglavlja će navesti neke slike Euharistije koje su postojale u Starom zavjetu, posebno obraćajući pažnju na Pashu koja služi kao predložak Euharistije. U drugom dijelu ovog poglavlja ćemo ukratko opisati događaj ustanovljenja Euharistije. Također ćemo se dotaknuti Kristove motivacije za taj događaj i pokušati ispraviti potencijalne krive slike o Bogu Ocu. Treći dio ovog poglavlja će prikazati Euharistiju kao sakrament te će proći gledišta različitih kršćanskih tradicija kako bi se steklo bolje razumijevanje Euharistije.

2.1. Euharistija kao slika

Povijest spasenja je povijest Božjeg djelovanja. U prvom dijelu te povijesti Euharistija se javlja kao slika dok je poziv na večeru Gospodnju često dolazio preko proroka. Postoje mnoge slike Euharistije kao što su Izakovo žrtvovanje, mana, žrtva Melkisedekova. Međutim kako bismo dublje ušli u razumijevanje Euharistije promotrit ćemo Pashu.¹² „Među ovim slikama Euharistije, postoji jedna koja je više od slike; ona joj je priprema kao i predložak...“¹³ Pasha je bila spomen-čin na četiri najvažnije noći svijeta. Bila je i iščekivanje dolaska Mesije. „U Isusova vrijeme slavlje Pashe se odvijalo u dva dijela: prvi dio je sačinjavao žrtvovanje janjeta... drugi dio je sačinjavao blagovanje žrtve na pashalnoj večeri... Za vrijeme liturgije večere, otac obitelji, tumačio je značenje obreda...“¹⁴ Vidimo da u kršćanskoj liturgiji imamo usavršavanje Pashe. Iako je forma obreda ista sadržaj je nadopunjen. Tako Euharistija postaje

¹¹ *Isto*, br. 27.

¹² Usp. Raniero Cantalamessa, *Euharistija: naše posvećenje*, Duh i voda, Split, 1995., str. 8.-9.

¹³ *Isto*, str. 9.

¹⁴ *Isto*, str. 10.

spomenčin Isusove muke, smrti i uskrsnuća. Ponovno imamo iščekivanje Mesije, ali ovog puta čekamo njegov drugi dolazak. U Euharistiji imamo žrtvovanje pravog Božjeg janjeta.

2.2. Događaj Euharistije

Kada je riječ o događaju Euharistije možemo promatrati dva časa. Prvi je čas mističnog žrtvovanja koji se događa na Posljednjoj večeri, a naglašen je u sinoptičkim evanđeljima. Drugi čas je stvarno žrtvovanje koje se događa na križu, a naglašava ga Ivan u svojem evanđelju. Kaže se da je na večeri Isus sam sebe žrtvovao, dok su ga drugi na križu žrtvovali.¹⁵ Događaj kojeg se spominjemo u Euharistiji dogodio se samo jedan put u povijesti: „Ne da mnogo puta prinosi samoga sebe kao što veliki svećenik svake godine ulazi u Svetinju s tuđom krvlju; inače bi bilo trebalo da trpi mnogo puta od postanka svijeta. No sada se pojavio, jednom na svršetku vjekova, da grijeh dokine žrtvom svojom. I kao što je ljudima jednom umrijeti, a potom na sud, tako i Krist: jednom se prinese da grijehe mnogih ponese, a drugi će se put – bez obzira na grijeh – ukazati onima koji ga iščekuju sebi na spasenje...“ (Heb 9,25-28).

2.2.1. *Ispravak krive slike o Ocu*

Ovdje ćemo napraviti jednu digresiju kako bismo se dotakli pitanja žrtvovanja. Jedan lijepi način na koji je opisan Kristova žrtva nalazimo u Poslanici Efežanima: „...kao što je i Krist ljubio vas i sebe predao za nas kao prinos i žrtvu Bogu na ugodan miris“ (Ef 5,2). Tu je jasno istaknuto da je Krist sebe žrtvovao motiviran ljubavlju. Međutim ovdje može nastati kriva slika o Bogu Ocu i to se nažalost često događa. Tumači se kako je Otac neki osvetoljubivi Bog koji preko volje prašta ljudima i kojeg jedino muka njegovog Sina može oraspoložiti. To, kako smo već rekli, je netočno jer nije jedino Krist žrtvovan već je to djelo cijelog Trojstva. „Ako je Ocu omiljela žrtva Sina, to je zato što su mu povraćena raspršena djeca“.¹⁶

¹⁵ Usp. *Isto*, str. 12.

¹⁶ *Isto*, str. 13.

2.3. Euharistija u vremenu Crkve

U vremenu Crkve Euharistija je nazočna kao sakrament. Kao što smo već vidjeli događaj je samo jednom učinjen. Sakrament ga međutim obnavlja i produžuje u vrijeme Crkve. Oni koji sudjeluju na liturgijskom slavlju zahvaljujući sakramentu postaju otajstveni sudionici u događaju koji se jednom zbio. To ne će reći da je sakrament nešto nerealno. Sveti Augustin kaže da misa obnavlja događaj križa slaveći ga i slavi obnavljajući ga.¹⁷ Taj opis slavljenja i obnavljanja događaja Euharistije vrijedi dakle ako slavljenje shvatimo u svjetlu obnavljanja i obrnuto. Da bismo dalje obogatili razumijevanje sakramenta euharistije vidjeti ćemo kako različite kršćanske tradicije tumače Euharistiju.

2.3.1. Kristološki realizam

U latinskoj Crkvi gledanje na Euharistiju je kristocentrično, odnosno Krist je onaj koji čini Euharistiju kao i onaj koji se u njoj ostvaruje. Za Krista se drži da je realno nazočan u Euharistiji, a ne samo njegov znak. Tridentiski sabor koristi tri priloga za opis Isusove nazočnosti. To su: istinito, stvarno i supstancijalno (*vere, realiter et supszantialiter*).¹⁸ „Sv. Augustin je razjasnio, jednom zauvijek, da je Isus prisutan u Euharistiji „in sacramento“, drugim riječima, nije fizička prisutnost, nego skaramentalna, posredovana znakovima, koji su, upravo, kruh i vino. U ovom slučaju znak ne isključuje stvarnost, nego je čini prisutnom...“¹⁹ Unutar latinske tradicije možemo, dakle, govoriti o kristološkom realizmu. Kristološki jer je Krist u središtu, a realizam jer se naglašava realna nazočnost posredovana znakovima.

2.3.2. Duh Sveti u Euharistiji

Sada ćemo proširiti horizonte i pogledati što iz istočne tradicije možemo naučiti o Euharistiji. Za razliku od kristocentričnosti Zapada, na Istoku je naglašenija uloga Duha Svetoga. To možemo vidjeti iz anafore sv. Jakova koja se slavi u pojedinim istočnim Crkvama:

¹⁷ Navedeno prema: R. Cantalamessa, *Euharistija naše posvećenje*, str. 15.

¹⁸ Usp. R. Cantalamessa, *Euharistija naše posvećenje*, str. 92.

¹⁹ *Isto*.

„Pošalji na nas i na ove svete prikazane darove tvog Presvetog Duha, Gospodina i Životvorca, koji sjedi s tobom, Bogom i Ocem, i s tvojim jedinim Sinom. On vlada subitan i suvječan; govorio je u Zakonu i Prorocima i u Novom zavjetu; sišao je, pod likom golubice, na našeg Gospodina Isusa Krista na rijeci Jordanu i počnuo je na njemu; sišao je na svete apostole, na dan Duhova, u liku ognjenih jezika. Pošalji ovog svog triput Svetog Duha, Gospodina, na nas i na ove svete prikazane darove...“²⁰ U usporedbi s tom anaforom koja se koristila u antiohijskoj Crkvi samo jedan spomen Duha Svetoga u rimskom kanonu mise prije Drugog Vatikanskog sabora upućuje na zanemarivanje uloge Duha Svetog u zapadnoj tradiciji. Da bismo razumjeli ulogu Duha Svetog u Euharistiji najprije ćemo pogledati njegovo djelovanje općenito. Duh Sveti na početku oživljava Adama, po njemu je Marija začela Isusa, On je dotaknuo Kristovo tijelo u grobu i uskrsnuo ga; On silazi na apostole i tu se rađa Crkva. Dakle možemo vidjeti da naziv Životvorac kako ga se naziva u vjerovanju odgovara onome što On čini. Takva je i njegova uloga u Euharistiji; djelujući unutar Isusove riječi On od mrtve materije čini živog Isusa.²¹

2.3.3. *Važnost vjere*

Konačno dolazimo i do protestantske tradicije. Ona se na neki način više usmjerava na onog koji prima Euharistiju i ukazuje na to s kojim raspoloženjem treba primati Euharistiju kako bi postala djelotvorna. Pitanje je koji su uvjeti plodonosno primanje sakramenta: „Vjera je potrebna da bi Isusova prisutnost u Euharistiji bila, ne samo 'stvarna', nego također i 'osobna', tj. od osobe k osobi... takva subjektivna i egzistencijalna dimenzija euharistijske prisutnosti ne uništava objektivnu prisutnost koja prethodi vjeri čovjeka, nego je dapače pretpostavlja i daje joj vrijednost...“²² Drugim riječima vjera je potrebna kako bismo ušli u egzistencijalni odnos s Kristom i primili sve milosti koje to nosi. Možemo dakle vidjeti da sakramenti ne djeluju mehanički ili magijski nego tek po odgovoru onog koji ih prima.

²⁰ *Isto*, str. 94.

²¹ Usp. *Isto*, str. 94-96.

²² *Isto*, str. 98.

3. Euharistijska pobožnost

3.1. Sudjelovanje u liturgijskom slavlju

U ovom poglavlju ćemo nastojati prikazati koji je put koji vodi do plodova Euharistije u životu pojedinca i zajednice. Prvo što ćemo proći je sudjelovanje na liturgijskom slavlju bez kojeg je nemoguće živjeti euharistijsku duhovnost. Tu ćemo se dodirnuti pravilnog načina slavljenja liturgije i upozoriti na koje stvari treba paziti kada se organizira liturgijsko slavlje. Nakon toga ćemo vidjeti kakav stav vjernika treba biti pri sudjelovanju u liturgijskome slavlju. U drugom dijelu ovog poglavlja ćemo obraditi euharistijsko klanjanje kao jedan od najboljih oblika ulaženja u otajstvo Euharistije. Također ćemo vidjeti povezanost između Euharistije i nasljedovanja Krista. Na kraju ovog poglavlja ćemo prikazati na koji način nam djevica Marija može biti uzor u duhovnom životu.

3.1.1. Umijeće ispravnog sudjelovanja

Umijeće ispravnog slavlja je način na koji se čuva dostojanstvo Euharistije. Za ispravno slavljenje liturgije posebnu odgovornost imaju oni koji su primili sakrament svetog reda. „To osobito vrijedi za dijecezanskog biskupa: on je, naime, prvi djelatelj Božjih otajstava u partikularnoj Crkvi koja mu je povjerena, moderator, promicatelj i čuvar cjelokupnoga liturgijskog života“.²³ Kako bi se provodilo ispravno slavlje važno je imati poštovanje prema liturgijskim knjigama i držati se njihovih normi, mora se paziti da sakralna umjetnost bude usmjerena sakramentalnoj mistagogiji, također je potrebno izbjegavati glazbu koja ne poštuje smisao liturgije.²⁴

²³ Benedikt XVI., *Sacramentum Caritatis*, br. 39.

²⁴ Usp. *Isto*, br. 40.-43.

3.1.2. Djelatno sudjelovanje

Već smo se u prethodnom poglavlju dotaknuli pitanja kako pravilno primiti Krista u Euharistiji te smo vidjeli da sakrament treba primiti s vjerom. Sada ćemo vidjeti na koje načine se očituje ta naša vjera u praksi kad je u pitanju sudjelovanje u liturgiji. „Tu unutarnju raspoloživost potiču, primjerice, sabranost i šutnja, barem nekoliko trenutaka prije početka liturgije, post i, kad to zahtijeva potreba, sakramentalna ispovijed.“²⁵ Dakle naša želja za punim sudjelovanjem u liturgiji se očituje kroz nastojanje da budemo sabrani, postom kojim nasljeđujemo Isusa, sakramentom pomirenja koji kao što smo već vidjeli služi kako bi čovjek koji je grijehom izašao iz zajedništva s Crkvom ponovno mogao pristupiti Euharistiji. Iz navedenog vidimo da nije dovoljno samo doći na liturgijsko slavlje već, kako je napisao papa Benedikt XVI., „djelatno sudjelovanje, koje je Koncil zahtijevao, valja shvatiti temeljnije, polazeći od veće svijesti o otajstvu koje se slavi i njegova odnosa sa svagdašnjim življenjem.“²⁶ Znači potrebno je na neki način upiti u sebe ono što se događa na liturgiji i iz toga crpiti snagu za djelovanje u životu.

3.2. Euharistijsko klanjanje

Euharistijsko klanjanje je jedan od najljepših i najplodonosnijih oblika euharistijske pobožnosti. Zato nije ni čudo da su davani snažni poticaji da se klanjanje pred Presvetim prakticira od strane crkvenih poglavara. Na tragu stoljetne crkvene tradicije papa Benedikt daje veliku važnost klanjanju pred Presvetim Oltarskim Sakramentom: „Stoga zajedno sa Sinodom živo preporučujem pastirima Crkve i Božjem narodu praksu euharistijskog klanjanja“.²⁷ Papa Benedikt poziva i na produbljivanje kateheze o euharistijskom klanjanju kako bi vjernici dublje proživjeli euharistijsko slavlje.²⁸ Sveti Ivan Pavao II. pišući o klanjanju objašnjava njegovu važnost i poziva da se prakticira: „Čašćenje Euharistije izvan Mise neprocjenjiv je dar u životu Crkve. To je čašćenje usko združeno sa slavljenjem euharistijske Žrtve. Kristova prisutnost pod svetim prilikama koje se čuvaju nakon Mise – prisutnost koja traje sve dok postoje prilike kruha i vina – proizlazi iz slavljenja Žrtve te teži pričesti, sakramentalnoj i duhovnoj. Na pastirima je

²⁵ *Isto*, br. 55.

²⁶ *Isto*, br. 52.

²⁷ *Isto*, br. 67.

²⁸ *Usp. Isto*.

da ohrabre, i po osobnom svjedočanstvu, euharistijsko štovanje, osobito izlaganje Presvetog Sakramenta, kao i molitve klanjanja pred Kristom prisutnim pod euharistijskim prilikama.²⁹ Imamo svjedočanstva da se u euharistijskom klanjanju najbolje približavamo Isusu, izuzevši sakramente, te da se sudjelovanjem u klanjanju dobiva snaga, utjeha i pomoć, te da na neki način odgovara naslanjanju na Isusa kao što to čini ljubljani učenik u teškim trenucima: „Onaj kojega je Isus ljubio – bijaše za stolom Isusu do krila. Šimun Petar dade mu znak i reče: Pitaj tko je taj o kome govori. Ovaj se privine Isusu uz prsa i upita“ (Iv 13,23-25).³⁰ Euharistijsko klanjanje je relativno mlada praksa, ali se drži za najbolji oblik kontemplacije za dublji ulazak u otajstvo Euharistije, te otkada se prakticira pokazalo se kao izvor snage mnogim svecima.³¹ U konačnici klanjanje na neki način čini Crkvu. „Ponovno otkrivamo da se mistično Tijelo Kristovo koje je Crkva, ne može rađati ni razvijati drukčije od oko njegovog stvarnog Tijela, koje je Euharistija“.³² Klanjanje, kako navodi *Katekizam katoličke Crkve*, također oblikuje onog koji ga prakticira: „Klanjanje je temeljni čovjekov stav, kojim se pred Stvoriteljem priznaje kao stvorenje. Ono uznosi veličinu Gospodina koji nas je stvorio i svemoć Spasitelja koji nas oslobađa od zla. Klanjanje je stav duha koji pred 'Kraljem slave' pada ničice i smjerna šutnja pred Božjim licem koji je 'uvijek od nas veći'. Klanjanje Bogu tripud svetom i nadasve ljubljenom ispunja nas poniznošću ulijevajući sigurnost našim prošnjama.“³³

3.3. Nasljedovanje Krista kao oblik euharistijske duhovnosti

Da bismo došli do plodova koje primamo u Euharistiji ne možemo ostati samo u svijetu kontemplacije već se treba prijeći u praksu. „Neće u kraljevstvo nebesko ući svaki koji mi govori: ‘Gospodine, Gospodine!’, nego onaj koji vrši volju Oca mojega, koji je na nebesima“ (Mt 7, 21). Još jasnije to možemo vidjeti u Isusovoj zapovijedi: „I vi činite kao što ja vama učinih“ (Iv 13,15). To je sljedeći korak našeg puta, činiti što je Isus činio. A što možemo vidjeti u Isusovom primjeru nego čovjeka koji se ne bori za moć i položaj već cijeli svoj život daje za druge, sebe lomi kako bi druge spasio. Isus se pokazuje kao onaj koji pomaže svima u potrebi. Primjer toga vidimo u ozdravljenju slijepca: „A kad se približavao Jerihonu, neki slijepac sjedio kraj puta i prosio. Čuvši gdje mnoštvo prolazi, raspitivao se što je to. Rekoše mu: Isus

²⁹ Ivan Pavao II., *Enciklika Ecclesia de Eucharistia*, Kršćanska Sadašnjost, Zagreb, 2004., br. 25.

³⁰ Usp. *Isto*.

³¹ Usp. R. Cantalamessa, *Euharistija naše posvećenje*, str. 68.-69.

³² *Isto*, str. 70.

³³ KKC, br. 2628.

Nazarećanin prolazi. Tada povika: Isuse, Sine Davidov, smiluj mi se! Oni ga sprijeda ušutkivali, ali on je još jače vikao: Sine Davidov, smiluj mi se! Isus se zaustavi i zapovjedi da ga dovedu k njemu. Kad se on približi, upita ga: Što hoćeš da ti učinim? A on će: Gospodine, da progledam. Isus će mu: Progledaj! Vjera te tvoja spasila“ (Lk 18,35-43). Ovdje treba paziti da se ne uđe na čisti aktivizam i zaboravi na molitvu i kontemplaciju jer su i one uključene u nasljedovanje Isusa kao što vidimo kada je izabrao Dvanesticu: „U one dane iziđe Isus na goru da se pomoli. I proveđe noć moleći se Bogu. Kad se razdanilo, dozva k sebi učenike te između njih izabra dvanaesticu“ (Lk 6,12-13). Tako oni koji žele napredovati u duhovnom životu trebaju sebe dati za druge, ljubeći njih kao što je Isus nas ljubio, i tako oživljavajući jedinstvo s Kristom koje dobivamo po Euharistiji, a iz tog jedinstva crpiti snagu za djelovanje.

3.4. Primjer za euharistijske duhovnosti

Već smo u više navrata spomenuli kako je za pravilno primanje Isusa potreban pravi stav. U ovom dijelu rada ćemo skrenuti svoju pozornost prema blaženoj djevici Mariji da na njezinom primjeru vidimo uzor koji i mi možemo slijediti kako bismo se približili Kristu. Kao što smo naveli još u drugom poglavlju ovog rada za ispravno primanje euharistije potrebna je vjera. „Postoji stoga duboka analogija između *fiat* koji je Marija izgovorila na anđelove riječi i *amen* koji izgovara svaki vjernik kad prima tijelo Gospodnje. Od Marije se je tražilo da povjeruje da je onaj koga je začela 'po djelovanju Duha Svetoga' 'Sin Božji' (usp. Lk 1,30–35). U kontinuitetu s vjerom Djevice, u euharistijskom se Otajstvu od nas traži da povjerujemo da se isti Isus, Sin Božji i Sin Marijin, uprisutnjuje s čitavim svojim ljudsko-božanskim bićem pod prilikama kruha i vina.“³⁴ Marija sudjeluje u Isusovom poslanju. „Marija je, *kako piše papa Benedikt XVI.*, velika vjernica koja se, puna pouzdanja, izručuje u Božje ruke i prepušta njegovoj volji. To se otajstvo produbljuje sve do punoga Marijina uključenja u Isusovo otkupiteljsko poslanje.“³⁵ Kod Marije možemo naći i primjer kontemplativne molitve kao što se događa pred Presvetim. Ona se, kako svjedoči Luka, nalazi u središtu prve zajednice učenika u Jeruzalemu: „Svi oni bijahu jednodušno postojani u molitvi sa ženama, i Marijom, majkom Isusovom“ (Dj 1,14). Vidimo na njenom primjeru da prihvaćajući Božju riječ ona postaje egzistencijalno vezana za Krista slično kao što u liturgiji stol riječi uvodi u stol kruha i vina.

³⁴ Ivan Pavao II., *Ecclesia de Eucharistia*, br. 55.

³⁵ Benedikt XVI., *Sacramentum Caritatis*, br. 33.

Marija se pokazuje kao službenica i tako nam slično kao i Krist daje primjer poniznosti i duha služenja. Marija je najbolji primjer duhovnosti za kršćane ili u riječima pape Ivana Pavla II.: „Ako Veliča izražava Marijinu duhovnost, ne postoji ništa veće od te duhovnosti što nam može pomoći u življenju euharistijskog Otajstva. Euharistija nam je dana kako bi sav naš život, poput Marijina, postao jedan Veliča.“³⁶ To Marijino veliča zapravo pokazuje da bi kršćanski život trebao biti zahvala za dobra koja prima od Boga.

4. Plodovi Euharistije

U prethodnom poglavlju smo pokušali dati odgovor na pitanje na koji način pristupiti Euharistiji kako bi ona bila što djelotvornija u životu. U ovom poglavlju ćemo pokušati odgovoriti na pitanje zašto pristupiti Euharistiji odnosno što se time dobiva. Da bismo odgovorili na to pitanje prvo ćemo vidjeti koji su plodovi Euharistije u životu pojedinca. Onda ćemo vidjeti način na koji Euharistija služi kao izvor Crkve. Zatim ćemo prikazati kako eshatološka dimenzija Euharistije služi kao izvor nade i slobode. Na kraju ovog poglavlja ćemo iznijeti dva svjedočanstva mladih vjeroučiteljica koje redovito pristupaju Euharistiji da pokažemo utjecaj toga na njihove živote.

4.1. Plodovi u životu pojedinaca

Prvi plod u životu pojedinaca koji sudjeluje u Euharistiji i kojeg smo se već dotaknuli je sjedinjenje s Kristom: „Tko jede moje tijelo i pije moju krv, u meni ostaje i ja u njemu“ (Iv 6,56). *Katekizam katoličke Crkve* dalje tumači to sjedinjenje uspoređujući Euharistiju s hranom kojom hranimo svoje tijelo: „Što je tvarna hrana za naš tjelesni život, to na čudesan način čini pričest u našem duhovnom životu. Pričest Tijelom uskrslog Krista, 'oživljenog i oživljavajućeg po Duhu Svetom', čuva, povećava i obnavlja život milosti primljen u Krstu.“³⁷ To sjedinjenje s Kristom je temelj iz kojeg proizlaze svi ostali plodovi u životu pojedinca. Posljedica tog sjedinjenja je ulazak u moralniji život. „I sam kršćanski moral treba definirati kao euharistijski moral ljubavi jer je kršćanski život, u svojoj biti, život u Kristu, poput Krista i za Krista... ona

³⁶ *Isto*, br. 58.

³⁷ KKC, br. 1392.

(Euharistija, nap. A.) je izvor i vrhunac i kršćanskog morala jer je upravo u euharistiji proglašen Kristov zakon spasonosne ljubavi.³⁸ Drugim riječima ljubav Kristova koju nam posreduje Euharistija služi kao snaga i uzor da činimo dobra djela. Ključno za to moralno djelovanje je prepoznavanje Krista u našoj braći i sestrama: „Euharistija obvezuje u prilog siromašnih. Da bismo istinski primili Tijelo i Krv Krista, predanog za nas, moramo u siromasima, našoj braći prepoznavati Krista“.³⁹ Na to nas i upućuje Krist u svojem govoru o posljednjem sudu: „Zaista, kažem vam, što god učiniste jednomu od ove moje najmanje braće, meni učiniste!“ (M 25,40). Euharistija je dakle izvor ljubavi, a ta ljubav nam daje snagu da s radošću činimo dobro drugima.

4.2. Euharistija gradi zajednicu

Prijeći ćemo sada na ekleziološku dimenziju djelovanja Euharistije. Crkva je tijelo Kristovo i blagujući Euharistiju i mi postajemo dijelovi tog tijela. „Koji primaju euharistiju s Kristom se tješnje sjedinjuju. Krist ih pak sjedinjuje sa svim vjernicima u jedno tijelo – Crkvu. To pritijelovljenje Crkvi, već ostvareno po krštenju, pričest obnavlja, učvršćuje i produbljuje. Na krštenju smo bili pozvani da tvorimo jedno tijelo. Taj poziv ostvaruje euharistija“.⁴⁰ Pokušat ćemo pokazati načine na koji Euharistija tvori Crkvu. Najprije ćemo pokazati da je Euharistija izvor hijerarhijskog ustrojstva Crkve: „Uzročni utjecaj Euharistije prisutan je u samim izvorima Crkve. Evanđelisti preciziraju da su Dvanaestorica, Apostoli bili okupljeni oko Isusa na Posljednjoj večeri (usp. Mt 26,20; Mk 14,17; Lk 22,14). To je detalj od osobite važnosti jer Apostoli 'postadoše klice novog Izraela, a ujedno i ishodište svete hijerarhije“.⁴¹ Nadalje kao što smo već spomenuli Euharistija nas sjedinjuje s Isusom. Kada jedemo tijelo Kristovo onda nas Isus asimilira u sebe te po pričesti postajemo svi tijelo Kristovo. Isus djeluje kao srce Crkve te dolazeći na misu bivamo očišćeni od zla i napunjeni snagom za djelovanje kao udovi Krista u svijetu. Slično kao što krv ulazeći u srce biva očišćena i iz njega izlazi noseći ono što je tijelu potrebno.⁴² „Isus u pričesti asimilira u sebe, znači konkretno reći, da on asimilira, tj. čini sličnima naše osjećaje svojim, naše želje svojim, naš način mišljenja svojim.“⁴³ Crkva prima

³⁸ Marinko Perković, Euharistija i moralni život, u: *Vrhbosnensia*, 17 (2013.) 2, str. 399-400.

³⁹ KKC, br. 1397.

⁴⁰ KKC, br. 1396.

⁴¹ Ivan Pavao II., *Ecclesia de Eucharistia*, br. 21.

⁴² Usp. R. Cantalamessa, *Euharistija naše posvećenje*, str. 31.-32.

⁴³ *Isto*, str. 32.

svoje jedinstvo i po posvećenju jer je u Euharistiji ona zajedno s Kristom ta koja prinosi i ta koja je prinesena. Konačno događaj na križu je ujedno i počelo Crkve i ono što daje Euharistiji svoj sadržaj. „Doista sam je Krist u žrtvi križa rodio Crkvu kao svoju zaručnicu i svoje Tijelo. Crkveni su oci na široko razmatrali odnos Eve koja je stvorena iz rebra Adama koji spava i nove Eve, Crkve, koja je rođena iz Kristova otvorenog boka, uronjenog u smrtni san.“⁴⁴ Najjasniji pokazatelj da Euharistija čini Crkvu nalazimo u Bibliji: „Kruh koji lomimo nije li zajedništvo tijela Kristova? Budući da je jedan kruh, jedno smo tijelo mi mnogi; ta svi smo dionici jednoga kruha“ (1 Kor 10,16–17).

4.3. Euharistija kao izvor nade i slobode

Okrenimo sada pogled budućnosti da vidimo što Euharistija pruža u tom pogledu. „Crkva zna da Gospodin, već sada, dolazi u euharistiji i da je tu, među nama. No ta je prisutnost skrivena. Zato euharistiju slavimo čekajući blaženu nadu i dolazak Spasitelja našega Isusa Krista moleći da svi skupa vječno uživamo u tvojoj slavi, u tvome kraljevstvu, kad otareš svaku suzu s naših očiju; gledajući tebe, Boga svoga, kakav jesi, bit ćemo zauvijek tebi slični i tebe ćemo bez kraja slaviti, po Kristu našem Gospodinu.“⁴⁵ Euharistijska nazočnost koja je skrivena priprema nas na izravni susret s Bogom. Isus obećava puninu Euharistije kada kaže: „A kažem vam: ne, neću od sada piti od ovog roda trsova do onoga dana kad ću ga – novoga – s vama piti u kraljevstvu Oca svojega“ (Mt 26,29). To budi nadu u pojavu Boga i Spasitelja. Ta nada nije usmjerena prema ovom svijetu već prema idućem koji će s Bogom doći.⁴⁶ „Ako se samo u ovom životu u Krista ufamo, najbjedniji smo od svih ljudi“ (1 Kor 15, 19). Nada sa sobom donosi i unutarnju slobodu jer onaj koji ima nade ne će postati rob strahu. „Euharistijska gozba, obnavljajući svoju izrazito eshatološku dimenziju, dolazi u pomoć našoj slobodi u hodu“.⁴⁷

⁴⁴ Benedikt XVI., *Sacramentum Caritatis*, br. 14.

⁴⁵ KKC, br. 1404.

⁴⁶ Usp. R. Cantalamessa, *Euharistija naše posvećenje*, str. 115.

⁴⁷ Benedikt XVI., *Sacramentum Caritatis*, br. 30.

4.4. Svjedočanstva o djelovanju Euharistije

Da pokažemo da govor o Euharistiji nije samo nešto teoretsko već živo i djelotvorno napraviti ćemo pregled nekoliko svjedočanstava onih koji redovito primaju Euharistiju. Prvo svjedočanstvo jedne mlade vjeroučiteljice kaže: „Bog se sam nama daruje u toj maloj hostiji, otajstvo je to veliko i nedohvatljivo, važno mi je to zato ako primam živoga Krista, ja primam njegovu snagu, njegovu djelotvornost, njegovu ljubav i sve ono što s njim ide u paketu i ojačana svime tim ja Boga nosim svuda kamo idem i da se to vidi i kako je lijepo zapravo biti njegov i to je ta duhovna hrana u meni i to je živi Krist u meni.“⁴⁸ To svjedočanstvo pokazuje na one plodove za pojedinca koje smo već spomenuli. Vidi se da Euharistija služi kao izvor ljubavi i snage.

Iduće svjedočanstvo koje ćemo pogledati osim što upućuje na plodove u životu upućuje i na važnost Crkvene dimenzije u euharistijskom slavlju. „Što se tiče sakramenta euharistije ja bih prvenstveno rekla da se taj sakrament danas ne shvaća ozbiljno, a za mene je on važan zato što nam je Krist tu prisutan i daruje nam se pod prilikama kruha i vina. Na misu idem svake nedjelje i srijedom znam otići na misu i na klanjanje. Molitva kod kuće i misa su za mene različite i ako je crkva njegova kuća onda je idem svom prijatelju, ne kažem da nije kod moje kuće kad sama molim tu, ali gdje su dvojica ili trojica u moje ime ... Idem ja k njemu donosim mu i brige i probleme, zahvale i školsku djecu i sve što me muči i vraćam se kao kad se vraćate iz gostiju puna kući: ispunjena Božjom riječju, Duhom Svetim, samim Bogom i lakša i rasterećenija i u svakom slučaju“.⁴⁹ Ovim svjedočanstvima možemo potvrditi ono što smo prethodno pisali. Euharistija je dakle izvor ljubavi, snage i zajedništva. Time nismo iscrpili otajstvo Euharistije već smo samo zagreblili površinu onog što ona stvarno je.

⁴⁸ Kata Amabilis Jurić, Vjeroučitelji i vjeroučiteljice na nekim izvorima sakramentalne duhovnosti, u: *Crkva u svijetu*, 56 (2021.) 4, str. 583.

⁴⁹ *Isto*.

Zaključak

Ovim radom smo pokazali važnost Euharistije u današnjem vremenu i put kojim se može doći do plodova Euharistije. U prvom poglavlju smo pokazali da je Euharistija sakrament u centru kršćanske duhovnosti. To vidimo iz njenog odnosa s ostalim sakramentima. Sakramenti potvrde i krštenja služe da bi se uopće moglo pristupiti Euharistiji. Sakrament pomirenja vraća onima koji su grijehom izgubili pristup Euharistiji da opet pristupe. Bolesničko pomazanje sjedinjuje patnje čovjeka s Kristovim. Sveti red služi kako bi se Euharistija uopće mogla slaviti. Kršćanski brak crpi snagu iz Euharistije. Vidimo da euharistija kao sakrament inicijacije čovjeku omogućava održavanje i rast kršćanskog života. Također smo pokazali da se Euharistija slavi od samih početaka kršćanstva. Drugim riječima nema kršćanstva bez Euharistije. Drugo poglavlje ističe važnost Euharistije u povijesti spasenja. Vidimo da Euharistija nije prisutna samo od kada se pojavilo kršćanstvo već da prožima čitavu povijest spasenja. Kroz Stari zavjet različiti događaji služili su kao slike Euharistije. Pojasnili smo žrtvu koja Euharistiji daje njen sadržaj. Također smo ukazali da je ta žrtva djelo cijelog Trojstva. Vidjeli smo kako se kroz sakrament događaj nastavlja u vremenu Crkve. Promotivši razne kršćanske tradicije pokazali smo da je Kristova prisutnost u sakramentu realna, da djelovanjem Duha Svetog unutar Kristovih riječi kod posvećenja hostija mrtva materija postaje živi Bog. Na kraju tog poglavlja smo uputili na važnost unutarnjeg stava pri sudjelovanju u Euharistiji. Treće poglavlje pokazuje put kako doći do Ispravnog unutarnjeg stava za sudjelovanje na euharistijskom slavlju kao i put koji omogućava da se plodovi Euharistije ostvare. Vidjeli smo važnost pravilnog održavanja liturgijskog slavlja. Pokazali smo da za aktivno sudjelovanje u slavlju treba ući u sabranost i s poštovanjem koje iskazujemo postom i po potrebi polaskom na ispovijed. Istaknuli smo kako klanjanje pred Presvetim služi oživljavanju onog što primamo u Euharistiji. Vidjeli smo također važnost nasljedovanja Isusa u davanju sebe za druge kao put za napredovanje u duhovnom životu. Pokazali smo kako djevica Marija služi kao vrhunski primjer za one koji žele postajati bliži Kristu. Četvero poglavlje nam prikazuje Euharistiju kao izvor Božje ljubavi prema čovjeku, kao nešto što donosi snagu, utjehu i nadu. Euharistija se pokazuje kao ono što okuplja i gradi Crkvu i čini je mističnim tijelom Kristovim. Dakle Euharistija je jedna dinamična stvarnost koja gradi Crkvu i pojedinaca i u konačnici sjedinjuje s Kristom.

BIBLIOGRAFIJA

1. Izvori

Biblija, Kršćanska sadašnjost, Zagreb, 2006.

Benedikt XVI., *apostolska pobudnica Sacramentum caritatis - Sakrament ljubavi*, Kršćanska Sadašnjost, Zagreb, 2007.

Ivan Pavao II., *Enciklika Ecclesia de Eucharistia*, Kršćanska Sadašnjost, Zagreb, 2004.

Katekizam Katoličke crkve, Hrvatska biskupska konferencija – Glas Koncila, Zagreb, 1994.

2. Literatura

Cantalamesa, Raniero, *Euharistija naše posvećenje*, Duh i voda, Split, 1995.

Jurić, Amabilis Kata, Vjeroučitelji i vjeroučiteljice na nekim izvorima sakramentalne duhovnosti, u: *Crkva u svijetu*, 56 (2021.) 4, str. 567-590.

Perković, Marinko, *Euharistija i moralni život*, u: *Vrhbosnensia*, 17 (2013.) 2, str. 393-411.

SVEUČILIŠTE U SPLITU

KATOLIČKI BOGOSLOVNI FAKULTET

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

kojom ja, _____, kao pristupnik za stjecanje zvanja *sveučilišnoga/sveučilišne prvostupnika/prvostupnice katehetike*, izjavljujem da je ovaj završni rad rezultat isključivo mog vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima i oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio završnoga rada nije napisan na nedopušten način, odnosno da nije prepisan iz necitiranoga rada, pa tako ne krši ničija autorska prava. Također izjavljujem da nijedan dio ovoga završnoga rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Split, _____

Potpis

THE EUCHARIST IN CHRISTIAN SPIRITUALITY

Abstract:

The Eucharist is in the center in the Churches spiritual life. This thesis will try to explain how the Eucharist is the source of Christian spirituality. To do that we will first explain how the Eucharist functions as a sacrament, we will see why it is a sacrament of initiation, as well as how it is celebrated. We will also see the relationship between the Eucharist and the other sacraments. The second part of the text will examine how the Eucharist fits into the history of salvation. First in the form of an icon, then as an event and finally as a sacrament. The third part of the thesis will try to explain how to properly live spirituality with the Eucharist as its heart. To that end we will show how to properly participate in the liturgy. After that we will show how the practice of bowing in front of the Christ is one of the best ways to contemplate. We will show the importance of following the example of Christ as a form of piety. At the end of the third part we will show how the virgin Mary serves as an example of Christian spirituality. The final part will show the fruits of the Eucharist. We will show the fruits of the Eucharist in the life of individuals. Then we will show how the Church forms around the Eucharist as well as showing why the Eucharist is a source of hope for the afterlife. Finally, we will show examples of those who participate in the Eucharist.

Key words: Eucharist, spirituality, sacrament, history of salvation, fruits, Christianity.